

Hans Jensen var en mærkelig Blanding af indbyrdes modstridende Elementer. Han havde den sjællandske Bondes Realitetssans og lune Humor, en spillende Intelligens og en spekulativ Karakteriseringstrang, som gav rige Løfter. Men sensitive Ejendommeligheder, en urimelig Følsomhed over for Livet og en deraf følgende hyperkritisk Indstilling til Omverdenen gjorde ham ensom i Tilværelsen. I sin Tanke var han skarp og indtrængende, men som Forsker var han alt for tilbøjelig til at stole paa sit Instinkt og sine ofte blændende Ideer; han gav derfor ikke mindst i sine agrarhistoriske Arbejder Kritikken for mange Holdepunkter. Han naaede videst der, hvor Forskningen tjente journalistiske og populærhistoriske Maal; der mærkede man ogsaa mest til den sprudlende Tankefylde, der karakteriserede ham i Samtale. Trods alt har den fredløse og hjemløse Vandrør naaet at berige dansk historisk Litteratur med Resultater og befrugtende Udsyn, som vil bevare hans Navn for Eftertiden. *Poul Engelstoft.*

I riksarkivarie Helge Almquist, der afgik ved døden 29. februar 1944, har Sverige mistet en af sine lærdeste og mest alsidige historikere. H. A., der var født 17. dec. 1880 i Stockholm, blev dr. og docent i Uppsala 1908 og professor i Göteborg 1915, i hvilken stilling han — med en kort afbrydelse i 1917, da han beklædte posten som legationsraad i Petrograd — virkede, til han 1926 overtog ledelsen af det svenske arkivvæsen. 1925—28 var han medlem af andra, 1934 af första kammaren som repræsentant for det liberale parti. Af fødsel tilhørte han en borgerlig embeds- og kulturslægt, som gennem flere generationer har skænket sit land fremragende personligheder. Farfaderen var den kendte frisindede biskop Erik Abraham A., en farsfætter den geniale og ulykkelige digter Carl Jonas Love A. Under sine studier i Uppsala prægedes H. A. i synet paa historieforskningens opgaver og metode stærkt af Harald Hjärne, fra hvem han dog afveg ved sin liberale stats- og samfundsopfattelse. Her synes, ved siden af slægtens traditioner, historiker-politikeren Nils Edén at have øvet indflydelse paa ham. Under paavirkning af Hjärne rettede han i ungdommen sit blik mod forholdet mellem Sverige og Østeuropa i 16. og 17. aarhundrede og gennemførte de studier i russiske, baltiske, danske, tyske og østrigske arkiver, som satte frugt i den vægtige disputats »Sverige och Ryssland 1595—1611« (1908). Det er et værk af Hjärnes skole, bygget paa omfattende og grundige kildestudier, præget af kritisk sans og kombinationsevne. De samme egenskaber udmærker H. A.s senere arbejder. Blandt

disse er en række afhandlinger inden for den tidsalder, som par excellence var hans studiemark, oftest om emner fra Sveriges ydrepolitiske historie, bl. a. den fine undersøgelse »Tsarvalet år 1613. Karl Filip och Mikael Romanov« (i Hist. Studier tillägnade Harald Hjärne 1908) og den indholdsrige redegørelse for »Holstein-Gottorp, Sverige och den nordiska ligan i den politiska krisen 1713—1714« (1918). Sin dybe fortrolighed med Vasa- og Stormagtstidens svenske historie viste han ogsaa i det af ham forfattede afsnit »Reformationstiden och stormagtstidens förra skede« (til Christinas tronfrasingelse) i »Svenska folkets historia« (1922), en overlegen syntese med flere ny og frugtbare synspunkter. Ogsaa senere tidsrum ejede dog hans interesse, hvorom bl. a. afhandlingerne om »Karl XIV. Johan och den begynnande Skandinavismen« (Svensk Hist. tidskr. 1914) og om Aug. v. Hartmannsdorff (sst. 1916) bærer vidne. En udvidelse af hans studiefelt, som hidtil aldeles overvejende havde omfattet den politiske historie, fandt sted, da han paatog sig at skrive den bys historie, hvor han i 10 aar virkede som professor. Det lykkedes ham, trods riksarkivarieembedets mange pligter, i to digre bind at fuldføre skildringen af den store vestsvenske handelsbys udvikling fra dens grundlæggelse til den store nordiske krigs sidste aar: »Göteborgs historia 1619—1718«, I—II, 1929—34. Det er et værk, som rager meget højt op blandt de i dette aarhundrede fremkomne nordiske købstadshistorier. I fortællerevne og friskhed naar det vel ikke Edv. Bulls Kristianiahistorie eller Jens Clausens bidrag til »Aarhus gennem Tiderne«, og det spores hist og her, at den økonomiske historie ikke var forfatterens oprindelige domæne, men det er uhyre solidt underbygget — mere end vistnok noget andet tilsvarende arbejde — og rummer en fylde af oplysninger til baade erhvervs-, udenrigs-, forvaltnings- og personalhistorien.

Med danske historikere kom H. A. bl. a. i berøring som medlem af den paa professor Aage Friis' initiativ oprettede Kommission til fælles nordisk Udforskning af russiske Statsarkiver. Det var et forskningsarbejde, som han omfattede med varm interesse, og de i Sovjetstaten virkende unge medarbejdere nød i høj grad godt af hans kyndighed i østeuropæiske forhold, hans fremragende organisationsevne og hans velovervejede raad. Den, der skriver dette, vil stedse mindes hans opmuntrende breve og hans fine og kloge smil.

C. O. B.-A.